
Tworzenie sowieckiej pamięci

Giorgi Chkadua

„Kto kontroluje przeszłość, ten kontroluje przyszłość”
– George Orwell, *Rok 1984* (1949)

European Network
Remembrance
and Solidarity

Hi-story
Lessons
Teaching & learning about
20th-century European history

Jak społeczeństwa pamiętają wojny?

1.

Zdjęcie 1:
http://www.azermarka.az/pl/2010.php?subaction=showfull&id=1271756321&archive=&start_from=&ucat=39&#

2.

3.

Zdjęcie 2 i 3:
http://www.cbr.ru/press/PR.aspx?file=24032015_185851coins2015-03-24T18_51_11.htm

- Czym jest propaganda?
- Czym jest pamięć sztuczna/konstruowana?
- Jaka jest rola pomników, rytuałów i oficjalnych narracji w kształtowaniu pamięci?

Architektura sowieckiej propagandy

1. Narracje skoncentrowane na bohaterach
2. Szablony narracyjne
3. Symbole i rytuały
4. Powtórzenia instytucjonalne
5. Odwoływanie się do emocji
6. Uproszczenie historyczne

[Kliknij tutaj, aby
posłuchać](#)

Święta wojna [Священная война] – jedna z najsłynniejszych radzieckich pieśni z okresu II wojny światowej, napisana w roku 1941

Ikoniczne zdjęcie Jewgienija Chaldej „Podnoszenie flagi nad Reichstagiem”.

Źródło: Wikimedia Commons

Schematy narracyjne – to, co sprawia, że propaganda wydaje się „naturalna”

- Powtarzane struktury fabularne przyczyniają się do normalizacji idei.
- Złożoność zostaje zredukowana do jasności emocjonalnej.
- Propaganda wykorzystuje schematy do sugerowania moralnej pewności.

Przykład

Biedny żołnierz wstępuje do Armii Czerwonej → dzielnie walczy → pokonuje faszyzm → powraca jako bohater narodowy.

Konstruowanie bohaterów – przypadek Melitona Kantarii

- Kiedy tak naprawdę wykonano to zdjęcie?
- Kto i dlaczego to zrobił?
- Jakie emocje wywołuje fotografia?

Ikoniczne zdjęcie Jewgienija Chaldej „Podnoszenie flagi nad Reichstagiem”.
Źródło: Wikimedia Commons

Opowieść odwołująca się do emocji

1. Wybierz symboliczny moment (np. flaga nad Reichstagem)
2. Wybierz odpowiednią „idealną” postać
3. Dokonaj uproszczenia i emocjonalizacji narracji
4. Powtarzaj opowieść za pośrednictwem mediów i instytucji
5. Powiąż ją z patriotyzmem
6. Przemilcz inne warianty

Polityka pamięci przed II wojną światową w sowieckiej Gruzji

„Rok temu robotnicy i chłopi Gruzji, z pomocą i wsparciem Robotniczo-Chłopskiej Armii Czerwonej, a jeszcze lepiej – międzynarodowego proletariatu rewolucyjnego, powitali mienszewickie szumowiny z czerwonego Tbilisi stalowymi prętami i wygnali je wraz z wpływami zachodniego imperializmu”.

„Głód, ubóstwo, walka i wrogość między bratnimi narodami, upadek gospodarczy i kulturowy – to właśnie charakteryzowało rządy mienszewików w Gruzji”.

„Lud pracujący Gruzji nie mógł dłużej znieść takiego cierpienia i 25 lutego 1921 r. obalił rząd mienszewicki, zastępując go rządami robotników i chłopów”.

Gazeta „Kommunist”, luty 1922

Refleksja: „Historia to nie tylko to, co się wydarzyło, ale także sposób, w jaki jest to opowiadane”

- Kto kontroluje przeszłość?
- Jak pamiętana jest historia?
- Kto decyduje o tym, co jest opowiadane, a co – ukrywane?
- Dlaczego powinniśmy badać, jak formuje się pamięć?
- Czy dziś także propaganda kształtuje pamięć?